

Sobieszczak-Marciniak, Małgorzata

Wystawa Maria Skłodowska-Curie w 100-lecie odkrycia polonu i radu

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 43/3-4, 202-205

1998

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

WYSTAWA

MARIA SKŁODOWSKA-CURIE W 100-LECIE ODKRYCIA POLONU I RADU

Nowa wystawa, którą od 17 września 1998 r. można oglądać w Muzeum Marii Skłodowskiej-Curie, przy ul. Freta 16 w Warszawie, powstała we współpracy tegoż Muzeum, Archiwum Polskiej Akademii Nauk i Politechniki Warszawskiej. Jej otwarcie towarzyszyło Naukowemu Kongresowi *The discovery of polonium and radium – its scientific and philosophical consequences. Benefits and treats to mankind* zorganizowanemu przez Polską Akademię Nauk. Przybyło wówczas 14 laureatów Nagrody Nobla i inni wybitni uczeni z całego świata, wnukowie Marii Skłodowskiej-Curie, a mianowicie Helena Langevin i Pierre Joliot.

Wystawie towarzyszy katalog¹, na który składają się: wstęp, opisujący uroczystości odbywające się w Warszawie z okazji tytułowych odkryć a także ogólnie prezentujący wystawę; oraz trzy artykuły: *Marii Skłodowskiej-Curie w hołdzie*; *Maria Skłodowska-Curie – kalendarium życia*; *Kalendarium pracy naukowej Marii i Piotra Curie*; umieszczono też w nim wiele zdjęć Marii Skłodowskiej-Curie oraz wiążących się z dziejami Fundacji Nobla wraz z jego testamentem dotyczącym ufundowania nagród – materiały te otrzymaliśmy dzięki uprzejmości Fundacji Nobla w Sztokholmie. Katalog może żyć własnym życiem, niezależnie od trwania wystawy, gdyż pozwalają na to zamieszczone w nim artykuły. Można go nabyć w Muzeum za 35 zł.

W organizowaniu ekspozycji pomagało wiele instytucji i firm, o których warto pamiętać, gdyż bez ich pomocy nie udałooby się doprowadzić do końca przedsięwzięcia: Komitet Badań Naukowych; Ministerstwo Edukacji Narodowej RP; Ministerstwo Kultury i Sztuki RP; Polska Akademia Nauk; Politechnika Warszawska; Urząd Miasta Stołecznego Warszawy; Wojewoda Warszawski; Gmina Warszawa Centrum; Narodowy Bank Polski; Akademickie Centrum Graficzno-Marketingowe LoDart SA, Łódź, które wydrukowało katalog; Browary Warszawskie, które pomogły zorganizować przyjęcie po otwarciu wystawy; Ikea, dzięki której nasza wystawa zyskała ciekawe oświetlenie; Renault Polska S.A.R.L., która to firma w roku 1998 obchodzi 100-lecie swego istnienia; Samsung Electronics Polska sp. z o.o., która ufundowała sprzęt audio-video; Prószyński i S-ka SA, dzięki której mogliśmy pokazać symulację rozpadu jądra atomowego w komputerze.

Członkostwem w Komitecie Honorowym zaszczytili nas: Ambasadorowie Francji i Szwecji, Wojewoda Warszawski, Rektor Uniwersytetu Marii Skłodowskiej-Curie, Prezes Narodowego Banku Polskiego, Minister Edukacji Narodowej RP, Poseł na Sejm RP, Prezes Samsung Electronic Polska, Prezes Polskiej Akademii Nauk, Prezes Zarządu Renault Polska, Prezes Państwowej Agencji Atomistyki, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Kultury i Sztuki RP, Prezydent Miasta Stołecznego Warszawy, Rektor Politechniki Warszawskiej.

Na uroczystości otwarcia wystawy, Dyrektor Generalny UNESCO, Pan Frederico Major, wręczył na moje ręce medal Marii Skłodowskiej-Curie. Jest to

pierwszy medal wybity przez tę organizację, na którym figuruje wizerunek kobiety. Przecięcia wstęgi dokonali: Prezes PAN, Prof. L. Kuźnicki, Prezes PTCh, Prof. J. Konarski i Prof. W. Zych z Politechniki Warszawskiej.

Wystawa jest podzielona tematycznie. W pierwszej sali, zatytułowanej *Sława uczonej*, zgromadzono m.in. okładki książek jej poświęconych, znaczki, plakaty, monety, a także listy szkół noszących imię uczonej. Umieściliśmy tu również fotografie dokumentujące uroczystości przeniesienia prochów Marii i Piotra z cmentarza w Sceaux do Panteonu w Paryżu. Kolejna sala ukazuje życie uczonej i tak jest zatytułowana. Znajdują się tu zdjęcia, z których wiele nie było dotychczas publikowanych. Jest też sporo autentycznych dokumentów i listów. Ustawiono tu także kącik autentyków, m.in. stół, biurko, przedmioty należące do rodziny Skłodowskich i do Marii Skłodowskiej-Curie. Pokazaliśmy materiały dokumentujące zagraniczne podróże uczonej, Jej wizyty w Polsce i uczestnictwo w międzynarodowych konferencjach. Następna sala nosi tytuł *Odkrycie polonu i radu* – umieściliśmy tu przyrządy laboratoryjne, fotografie i makietę pierwszego laboratorium Skłodowskiej-Curie, notatki uczonych, a także zdjęcia z Konferencji Solvayskich, w których w latach 1911–1933 brała udział. Dużo miejsca poświęciliśmy planszy ukazującej strukturę materii, rodzaje fal i promieniowania, możliwości ich wykorzystania, a także zmiany zachodzące w jądrze atomowym. Pokazaliśmy minerały, których nazwy wywodzą się od nazwisk uczonych badających zjawisko promieniotwórczości naturalnej, jak: składowskit, cuproskładowskit, becquerelit, kiuryt, a także przyrządy do pomiaru promieniowania. Ostatnia sala ilustruje początki badań nad wykorzystaniem radu w medycynie i efekty tych prac; zgromadziliśmy tu m.in. różne farmaceutyki i igły radowe. W sali tej znajduje się też makietą reaktora „Maria”, wypożyczona ze Świerku, oraz zdjęcia akceleratorów. W sali tej pokazaliśmy wojenny wątek z życia Marii Skłodowskiej-Curie, a także dzieje powstania dwóch Instytutów Radowych – w Paryżu i w Warszawie – których istnienie zwdzięczamy ideałom społecznym i woli uczonej.

Wystawę wzbogacają plakaty francuskie (ze stosownym przekładem na język polski), które ukazują wykorzystanie radu i promieniotwórczości w latach współczesnych uczonej oraz w czasach obecnych. Poczynając od reklam kremów z początków XX wieku, aż po substancje wykorzystywane do konserwacji zabytków czy produkcji leków, widzimy jak bardzo ludzie chcieli wierzyć w cudowne działanie radu.

Przy okazji zwiedzania wystawy można zobaczyć filmy, które pokazywaliśmy poprzednio, a także nowy biograficzny film o uczonej, nakręcony w roku 1998 w Polsce. Posiadamy też króciutki, 4 minutowy archiwalny dokument ukazujący fragment wizyty Marii Skłodowskiej-Curie w Pradze w roku 1925, w Ameryce w 1929, a także ujęcia z Instytutu Radowego w Paryżu.

Opracowanie plastyczne wystawy zawdzięczamy firmie Studio, scenariusz przygotowała Bogna Mysiek-Laurikainen z Instytutu Problemów Jądrowych im. A. Sołtana w Świerku, komisarzami wystawy są Hanna Krajewska – Dyrektor

Fotografie z wystawy..... i uroczystości obchodów rocznicy 100-lecia odkrycia polonu i radu.

Fotografie z wystawy: „Maria Skłodowska-Curie w 100-lecie odkrycia polonu i radu”

Archiwum PAN w Warszawie i Małgorzata Sobieszczak-Marciniak – Kierownik Muzeum Marii Skłodowskiej-Curie w Warszawie. Organizatorzy wystawy zadbali ponadto o koncert fortepianowy w Muzeum Historycznym Miasta Warszawy uświetniający otwarcie wystawy.

Przypis

¹ Por. okolicznościowy katalog tej wystawy, wydany w czterech językach – polskim, francuskim, angielskim i niemieckim. Polski tytuł katalogu brzmi: *Setna Rocznica Odkrycia Polonu i Radu*.

Małgorzata Sobieszczak-Marciniak
(Warszawa)

HISTORIA BOTANIKI W OBRADACH 51. ZJAZDU POLSKIEGO TOWARZYSTWA BOTANICZNEGO

W dniach 15–19 września 1998 r. odbył się w Gdańsku 51. Zjazd Polskiego Towarzystwa Botanicznego pod hasłem *Botanika polska u progu XXI wieku*. Obrady toczyły się w gmachu Wydziału Filologiczno-Historycznego Uniwersytetu Gdańskiego. Brało w nich udział ponad 800 botaników ze wszystkich ośrodków naukowych w Polsce oraz kilkunastu z zagranicy: Litwy, Niemiec, Ukrainy, Wielkiej Brytanii i Włoch. Sekcja Historii Botaniki PTB obradowała w środę 16 września, uczestniczyło w niej łącznie około 30 osób. Na sesję złożyło się 9 referatów: dr hab. Alicji Zemanek (UJ) *Historia Botaniki polskiej u progu XXI wieku*, dr Cezarego W. Domańskiego (UMCS) *Życiorys hrabiego Michała Hieronima Leszczyca-Sumińskiego*, prof. Tomasza Majewskiego (SGGW) *Początki badań nad roślinami niższymi w Polsce*, dr Wandy Grębeckiej (IHN PAN – Warszawa) *Rozwój roślin w programie Uniwersytetu Wileńskiego (1802–1832)*, prof. Krzysztofa Rostańskiego (UŚ) *aktualny stan zachowania „Zielnika” (1613) Szymona Syreniusza*, dr Piotra Köhlera (UJ) *Badania botaniczne prowadzone przez Polską Akademię Umiejętności*, mgr Magdalenę Mularczyk (Uwr) *Hugo Conwentz (1855–1922) i Theodor Schube (1860–1934) pionierzy ochrony przyrody na Pomorzu i Śląsku*, mgr Tadeusza B. Hadasia (Instytut Tarnogórski, Tarnowskie Góry) *Dzieje pierwszego na Śląsku rezerwatu przyrody w Lesie Segieckim*, dr Jan T. Sicińskiego (UŁ) *Polscy botanicy na Kaukazie*. Pierwszy z wymienionych referatów był podsumowaniem rozwoju historii botaniki w Polsce od czasów Józefa Rostańskiego (1850–1928) oraz obecnych potrzeb tej dziedziny wiedzy. Pomimo upływu lat i niewątpliwych osiągnięć większość postulatów Rostańskiego jest nadal, niestety, aktualna: publikacja prac źródłowych (np. reprinty),